

**REALITĂȚI PRIVIND ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR DE STAT
DIN ORADEA ÎN ANII 1990-2000,
REFLECTATE ÎN PRESA LOCALĂ SCRISĂ**

Cristian Culiciu*
Coordonator: Conf. univ. dr. Gabriel Moisa**

**FACTS ABOUT THE HIGHER STATE EDUCATION IN ORADEA
BETWEEN 1990 AND 2000,
AS SEEN IN THE LOCAL WRITTEN PRESS**

Rezumat. *Lucrarea de față prezintă felul în care o instituție de învățământ superior, Universitatea din Oradea, a evoluat între anii 1990-2000. Aspectele avute în vedere, de la apariția și dezvoltarea facultăților, până la viața studențească, sunt prezentate conform informațiilor publicate de presa locală orădeană din acei ani. S-a încercat, prin aceasta, punctarea rolului deținut de această instituție în mediul academic românesc, dar și felul cum atât cadrele didactice, cât și studenții și-au adus aportul la dezvoltarea Universității.*

Cuvinte cheie: *învățământ superior, Universitatea din Oradea, facultăți, activitate științifică, studenți.*

Abstract. *This paper presents how a higher education institution, the University of Oradea, evolved between 1990-2000. Issues considered by the emergence and development of faculties, to student life, are presented according to the information published by the local press from Oradea in those years. The author tried thereby pointing the role of this institution in the Romanian academic environment, and how both teachers and students have contributed to the development of the University.*

Keywords: *higher education, University of Oradea, faculties, scientific activity, students.*

* Masterand, Universitatea din Oradea, Facultatea de Istorie, cristian.culiciu@yahoo.com

** Universitatea din Oradea, gabimoisa@hotmail.com

Universitatea din Oradea s-a născut în 1990 ca o instituție de învățământ superior extrem de necesar tineretului din vestul României. Istoria studiilor superioare din orașul de pe malurile Crișului Repede coboară până în adâncurile Renașterii, când Nicolae Olahus înființa aici o școală superioară, din vechea școală capitulară. Dar adevăratul urcuș din acest punct de vedere se înregistra către sfârșitul secolului al XVIII-lea, când realitățile Imperiului Habsburgic permiteau dezvoltarea, conform necesităților, a învățământului național, de toate gradele. Astfel, în 1780, la Oradea se înființa Academia Regală de Drept, menită să pregătească viitorii funcționari publici din toată actuala regiune a Crișanei. Această instituție, care a și dat românilor din vestul spațiului românesc o seamă de personalități de prim rang, și-a avut urcușurile și căderile sale, fiind în cele din urmă desființată în 1934, odată cu mutarea întregii sale activități la Cluj. Timp de patru decenii, Oradea a fost lipsită de învățământ superior, orașul trecând oricum printr-o perioadă extrem de dificilă a războiului al doilea mondial și a cedării Ardealului de nord Ungariei horthyste. Acest curs al învățământului superior a fost reluat în 1963, odată cu înființarea Institutului Pedagogic de trei ani, în cadrul unui program național de deschidere de astfel de instituții. Deși pornit cu mai multe specializări, atât umaniste, cât și reale, scopul prim al Institutului s-a pierdut apoi, în anii '70 fiind desființate disciplinele umaniste, rămânând doar cele tehnice. Anul 1990 găsea Oradea dotată doar cu un Institut de subingineri, transformat apoi în Universitatea Tehnică din Oradea, iar mai apoi, din 1991, în Universitatea din Oradea.

Adaptarea la cerințele unei societăți și a unei piețe a forței de muncă noi reclama *restructurarea* Institutului. Astfel, în primul rând, trebuiau păstrate specializările tehnice (necesare unui oraș puternic industrializat cum era Oradea), dar în același timp trebuiau făcute eforturi de reabilitare a celor umaniste.

Înființată printr-o hotărâre a Guvernului din 2 mai 1990¹, Universitatea Tehnică urma să funcționeze cu două facultăți: cea de Inginerie, respectiv cea de Științe (cu specializările matematică-fizică, limba română și educație fizică², iar apoi istorie-geografie³). Rector era prof. univ. dr. Teodor Maghiar. Numărul facultăților și al specializărilor a crescut spectaculos în deceniul de referință, concomitent cu numărul studenților. Unele facultăți au fost înființate de la zero, iar altele au apărut prin diviziunea celor existente. Astfel, dacă Universitatea din Oradea,

¹ Jacob *et alii*, 2009, 7

² *Crișana*, an II, nr. 106, 5 mai 1990, 1

³ Drecin, Măhăra, 2004, 41-42

redenumită astfel în anul 1992, își începea activitatea atunci cu patru facultăți (prin înființarea celor de Medicină și Teologie), în 1999, prin comparație, raportându-ne la anul final al cercetării noastre, înaintea începerii anului universitar 1999-2000, numărul lor era de 15 (88 de specializări și 3800 de locuri pentru anul I de studiu).

Baza materială a noii universități a preluat-o pe aceea a Institutului de Subingineri, respectiv campusul construit de frații Vago în 1911 și în care și-a desfășurat activitatea, în anii interbelici, Școala de Subofițeri. Vechile clădiri, suplimentate de altele ridicate în timpul socialismului, rămâneau dedicate școlii superioare. În anii '90, pe lângă acestea urmau să fie ridicate unele noi.

Prima noutate a deceniului în campusul universitar era aducerea, în componente, a unei biserici de lemn. Aceasta, construită în Letca, Sălaj, între 1760-1762, a fost asamblată în curtea din zona căminelor în 1991, iar apoi repictată și sfințită în 1993, servind apoi ca loc de predică pentru studenții Facultății de Teologie.

În timp, structura Universității, respectiv oferta sa educațională, s-a adaptat cerințelor pieței forței de muncă, prin introducerea a tot mai multor specializări noi: Robotică, Microelectronică, Centrale termoelectrice, Biologie, Fizică. Se înființa și o facultate nouă, respectiv cea de Protecția mediului înconjurător, respectiv două colegii: Tehnică dentară și Cosmetică medicală⁴. Tot atunci se puneau bazele clinicilor universitare, ce urmau să funcționeze în cadrul unor spitale bihorene⁵.

Această creștere a numărului de specializări a presupus și angajarea de noi cadre didactice (de pildă acad. Mircea Malița la catedra de Informatică), iar în anul 1994 rectorul T. Maghiar, într-un interviu acordat cotidianului *Crișana*, aprecia numărul total al studenților înscriși la toate formele de învățământ ale instituției la circa 7000 de studenți⁶. Ca o necesitate, răspunzând crizei de spațiu pentru desfășurarea activității didactice, se lua hotărârea construirii unei clădiri noi, care, din 1995-1996, urma să integreze Rectoratul, spațiile de activitate ale Facultăților de Științe Economice și Teologie, Aula Magna ș.a.⁷ Acel corp nou făcuse parte dintr-un plan mult mai extins de construcții, care viza edificarea unei grădini botanice, a unui complex de cămine și a unei case de cultură a studenților⁸, proiecte, din păcate, rămase doar în stadiul de idee.

⁴ *Crișana*, an II, nr. 964, 4 septembrie 1993, 3

⁵ *Idem*, nr. 1033, 11 decembrie 1993, 5

⁶ *Idem*, an VI, nr. 1206, 12 august 1994, 5

⁷ *Jurnal bihorean*, an IV, nr. 840, 2 octombrie 1996, 5

⁸ *Crișana*, an VII, nr. 1362, 18 martie 1995, 7

Planurile, enunțate în perspectiva atingerii numărului de 11.000 de studenți până în anul 2000, aveau în vedere dezvoltări și în afara campusului propriu-zis, prin înființarea de secții ale Facultății de Medicină și prin dezvoltarea stațiilor pomicele de la marginea Oradiei⁹.

Până atunci însă apăreau câteva programe de studii noi, precum cele artistice, prin înființarea Facultății de Muzică și Artă¹⁰, dar și masteratul, ca program de studii aprofundate, următor ciclului de studii de licență (încă de 4 ani)¹¹.

În total, în anul universitar 1995-1996, oferta de studii a Universității din Oradea cuprindea câteva zeci de specializări, grupate în 11 facultăți la învățământul de lungă durată, 6 facultăți la studiile postuniversitare și Colegiul Tehnic, Economic, Medical și de Administrație, în cadrul învățământului de scurtă durată¹².

Această structură poate fi urmărită în evoluția ei mai ales datorită spațiilor ample acordate de ziarul *Crișana* prezentării facultăților în perioadele de dinaintea înscrierilor. Între anii 1996-2002, aceste prezentări au fost o constantă, absolvenții de liceu fiind informați anual de programele de studii cu care fiecare facultate venea în fața lor. Tot în 1996 și tot pe fondul creșterii numărului de specializări, respectiv studenți, era pusă piatra de temelie a noii biblioteci universitare, o construcție nouă și încăpătoare pentru noile colecții de cărți în curs de formare „cu dotări pentru acces la orice informație de pe glob în maximum trei minute”¹³.

În ce privește dinamica facultăților în acel an, amintim înființarea Facultății de Textile-Pielărie¹⁴, dotarea Facultății de Enegetică, extinderea ofertelor Facultății de Inginerie Managerială și Tehnologică¹⁵ și a Facultății de Științe Economice, unde deja studiau circa 1200 de studenți, pregătiți de peste 30 de cadre didactice¹⁶. La Facultatea de Științe se constituise dubla specializare Fizică-Chimie¹⁷.

⁹ *Ibidem*

¹⁰ *Idem*, nr. 1505, 5 octombrie 1995, 1

¹¹ *Idem*, nr. 1489, 13 septembrie 1995, 1-3

¹² *Idem*, nr. 1474, 23 august 1995, 8-9

¹³ *Idem*, an VII, nr. 1362, 18 martie 1995, 7

¹⁴ Planul de școlarizare pentru anul universitar 1996-1997 a fost prezentat la finalul lunii iulie 1996. Vezi: *Idem*, an III, nr. 1713, 25 iulie 1996, 5-6 și *Idem*, nr. 1714, 26 iulie 1996, 6-7

¹⁵ *Idem*, nr. 1720, 3 august 1996, 10

¹⁶ *Idem*, nr. 1731, 20 august 1996, 10

¹⁷ *Idem*, nr. 1739, 30 august 1996, 7

Cu ocazia deschiderii anului universitar 1996-1997, invitatul Alma Mater orădene era ministrul educației, Liviu Maior. Cu respectivul prilej, acesta declara că, în perspectiva demarării procesului de reformă a învățământului superior din România, instituția de profil din Oradea era „vârf de lance”, căci, conform aceluiași ministru, aceasta, prin performanțele sale, devenise o „instituție angajată în serviciul comunității”¹⁸. Tot cu ocazia ceremoniei de începere a anului universitar, dar în 1997, avem în vedere un bilanț al primilor șapte ani de activitate a Universității. Merită punctat de la început că, în astfel de momente, era un obicei să se traseze linie asupra faptelor și reușitelor trecute, dar și să se puncteze unele obiective de perspectivă. La momentul 1 octombrie 1997, în cadrul Universității din Oradea învățau peste 11.300 de studenți, pregătiți de 807 cadre didactice, în cadrul a 13 facultăți, cu 56 de specializări¹⁹. Un an mai târziu, numărul studenților atingea 12.000, din care mulți proveneau din județele învecinate, astfel că în căminele din campus apăruse o criză de locuri. Am mai amintit de proiectul privind construirea unui ansamblu nou de cămine (în total șase), pe un teren primit de la Primărie la jumătatea anilor 1990, din care doar foarte puțin s-a concretizat. Este vorba despre ridicarea unui cămin mixt, în apropierea bazei sportive, a cărui piatră de temelie a fost pusă în luna ianuarie a anului 1999²⁰.

În fine, în privința modului de organizare a facultăților, amintim situația existentă la debutul anului universitar 1999-2000, când oferta educațională însuma 3800 de locuri în anul I de studiu, grupate în 15 facultăți, cu 88 de specializări.

Acestea erau:

1. Facultatea de Litere
2. Facultatea de Științe Socio-Umane
3. Facultatea de Educație Fizică și Sport
4. Facultatea de Științe
5. Facultatea de Științe Economice
6. Facultatea de Științe Juridice
7. Facultatea de Medicină și Farmacie
8. Facultatea de Inginerie Managerială și Tehnologică
9. Facultatea de Electrotehnică și Informatică

¹⁸ *Idem*, nr. 1762, 2 octombrie 1996, 16

¹⁹ *Idem*, an VIII, nr. 2018, 2 octombrie 1997, 1

²⁰ *Idem*, an X, nr. 2401, 16 ianuarie 1999, 1-3

10. Facultatea de Energetică
11. Facultatea de Protecția Mediului
12. Facultatea de Teologie
13. Facultatea de Muzică și Artă Teatrală
14. Facultatea de Arte Vizuale
15. Facultatea de Textile-Pielărie²¹

La momentul respectiv, vorbele laudative erau considerate firești. Prof. univ. dr. Constantin Brătianu, director general al învățământului superior în Ministerul Educației Naționale în 1999, remarca, privind la evoluția Universității orădene, că „Universitatea din Oradea s-a dovedit a fi în ultimii ani o universitate foarte dinamică”. Este „una din cele mai puternice universități din România”²².

Extinderea permanentă a numărului facultăților și specializărilor, creșterea numărului cadrelor didactice, au presupus un efort imens, de toate felurile, dar suntem obligați să avem permanent în vedere cele două direcții principale de dezvoltare a activității centrelor universitare: cea educațională și cea științifică. În ce privește prima, suntem lămuriți că Alma Mater orădeană a reușit să ofere tinerilor absolvenți de liceu o paletă largă de domenii de specializare. Cea de-a doua mare categorie de activități a instituției este cea a cercetării, cu rezultate prezentate publicului cu numeroase ocazii, sub forma sesiunilor de comunicări științifice, a conferințelor, simpozioanelor și a lansărilor de carte.

Vom prezenta câteva dintre cele mai importante astfel de momente, așa cum au apărut în cotidienele orădene.

Deși manifestările științifice erau o constantă și în timpul Institutului, tematica lor, inclusiv conținutul prezentărilor, erau afectate de tot felul de constrângeri ideologice ce îngreunau desfășurarea reală a metodelor științifice de cercetare. După 1989 însă, libertatea gândirii și a exprimării au însemnat deschiderea către noi teme, noi puncte de vedere, respectiv noi date, astfel ca *adevărul*, omeneste posibil desigur, era prezentat fără vreo limită politică. Cea dintâi manifestare științifică de anvergură găzduită de Universitate se consuma în iunie 1991. Sesiunea de comunicări reprezenta șansa schimbului de informații și păreri între cercetătorii orădeni și cei din centrele univestiare din București, Iași, Craiova, din URSS sau Ungaria. Dacă acest „eșantion de elită a intelectualității românești”, în speță cercetătorii, fusese „marginalizat și

²¹ *Idem*, nr. 2509, 25 mai 1999, 10

²² *Idem*, nr. 2588, 25 august 1999, 1-3

nedreptătit în anii trecuți”²³, iată că momentul afirmării lor sincere și deschise venise. Prezentările aceluși moment s-au axat pe teme de filologie, istorie, pedagogie, geografie, economie și educație fizică.

O adevărată „consultare la nivel foarte înalt”²⁴ era propusă de rectorul Universității pentru anul 1993, fiind vorba despre constituirea, evaluarea și acreditarea instituțiilor de învățământ superior, cu invitați din 30 de țări, de la Consiliul Europei, Banca Mondială și UNESCO, scopul final al discuțiilor fiind găsirea unor formule unitare de organizare a acestui învățământ la nivel european.

Notăm că deschiderea, încă de la început, spre domeniile științifice analoage din alte state a fost un act gândit astfel încât înalții pedagogi orădeni să poată afla în omologii lor din afară modele de lucru și acțiune. În timp, aceste legături s-au înmulțit și consolidat. Alte exemple, urmașe celor prezentate mai sus, se referă la colaborarea cu Universitatea statului New York, pe programe manageriale și marketing²⁵, dar și cu mai multe centre din Ungaria pe obstetrică și ginecologie²⁶. Un alt domeniu în care colaborarea cu străinătatea a însemnat șansa către dezvoltare locală a fost geotermalismul. Deși exploatat încă din anii socialismului, domeniul a beneficiat de o reală deschidere după 1990, când s-au stabilit relații bune, în special cu societăți islandeze din domeniu, iar apoi, din 1995, cu Universitatea din Islanda, cu sediul la Reykiavik. La Oradea funcționa, ca rod al colaborării, atunci, un Centru Național de Cercetări Geotermale²⁷. Pe această temă, Universitatea din Oradea a fost gazda constantă a unor evenimente științifice, precum în 1996, cu ocazia Zilelor Geotermiei. Notăm că între instituția locală și cele din alte țări cu tradiție în domeniu se realizau schimburi de experiență, cu participarea atât a studenților, cât și a cadrelor didactice.

Un obicei înrădăcinat în timpuriul anilor '90 era cel al organizării, anual, a seriei de manifestări sub genericul Săptămâna Științifică. De pildă în 1995, Săptămâna Științifică s-a suprapus ciclului de evenimente ale Toamnei Orădene, dedicate aniversării Zilei Oradiei. Activitățile țineau de domenii tehnice, precum și umaniste: Tehnologiile convenționale, Calculatoare și fiabilitate în energetică sau Antrenamentul mental prin sport și recuperare²⁸. Totodată, lect. univ. dr. Barbu Ștefănescu, de la Catedra de Istorie locală, își lansa teza de doctorat cu titlul „Tehnică

²³ *Idem*, an III, nr. 393, 11 iunie 1991, 2

²⁴ *Idem*, an V, nr. 876, 5 mai 1993, 1

²⁵ *Idem*, an VI, nr. 1093, 8 martie 1994, 2

²⁶ *Idem*, nr. 1157, 4 iunie 1994, 5

²⁷ *Idem*, an VII, nr. 1462, 5 august 1995, 7

²⁸ *Idem*, an VII, nr. 1512, 14 octombrie 1995, 4

agricolă și ritm de muncă în gospodăria țărănească din Crișana”. O altă carte de istorie, ediție omagială Dumitru Protase, fusese pregătită atunci: „Din istoria Europei romane”²⁹. În timp, în cadrul Săptămânii Științifice erau organizate zeci de secțiuni, cu sute de lucrări pe toate domeniile acoperite de oferta de studii a Universității, și la care rezultatele cercetărilor erau prezentate atât de dascălii locali, cât și de invitații din străinătate. Cu o atare ocazie, în 1996, la Oradea era primit cunoscutul cercetător Jacques de Launay³⁰.

Mai multe momente din trecut erau evocate în acei ani de amintita Catedră de Istorie, cum ar fi împlinirea a 77 de ani de la Marea Unire (1995)³¹, Ziua Independenței României și Ziua Europei, plus reorientarea țării noastre în deceniul precedent (1998)³², apoi 80 (cu lansarea volumului omagial al jubileului cu același număr al semnării Declarației de la Oradea, volum semnat dr. Viorel Faur)³³ și, respectiv, 82 de ani de la Unirea din 1918 (2000)³⁴ și simpoziunile dedicate lui Dumitru Stăniloae (Facultatea de Teologie ortodoxă) și Comportamentului militarilor sovietici în județele din vestul României (1944-1965) – volum scris de lect. univ. dr. Antonio Faur³⁵.

O manifestare care a devenit tradițională, fiind organizată tot la doi ani, era și este simpozionul internațional *Muncă, bani, bănci, cultură și politică*, cu invitați inclusiv de la Academia de Studii Economice din Chișinău³⁶.

Conferințe interne sau naționale, chiar dincolo de acest nivel erau organizate și de alte specializări. Una era ținută de Departamentul de Informatică, împreună cu Societatea Română de Matematică Aplicată și Industrială, în 1996, cu dezbateri pe probleme de metodele numerice, sisteme dinamice și metode de analiză funcțională neliniară, algebră, logică și topologie³⁷. Inginerii, la rândul lor, aduceau la Oradea cercetători din Europa și SUA în cadrul unei conferințe de inginerie a sistemelor electrice moderne, în 1997³⁸, pentru ca în anul următor aceleași cadre ale Facultății de Electrotehnică și Informatică să organizeze cea de-a doua

²⁹ Vezi *idem*, nr. 1513, 17 octombrie 1995, 1 și *idem*, nr. 1518, 24 octombrie 1995, 4

³⁰ *Idem*, nr. 1673, 30 mai 1996, 2

³¹ *Idem*, nr. 1546, 1 decembrie 1995, 1

³² *Idem*, nr. 2191, 12 mai 1998, 3

³³ *Jurnal bihorean*, an VI, nr. 1462, 14 octombrie 1998, 7

³⁴ *Crișana*, nr. 2978, 30 noiembrie 2000, 3

³⁵ *Idem*, nr. 2992, 18 decembrie 2000, 3

³⁶ *Jurnal bihorean*, an III, nr. 427, 29-30 aprilie 1995, 1

³⁷ *Crișana*, an III, nr. 1729, 16 august 1996, 3

³⁸ *Idem*, nr. 1928, 29 mai 1997, 1

Conferință Internațională Resurse regenerabile și electro-tehnologii ambientale, unde s-au căutat soluții pentru realizarea de tehnologii informatice prietenoase cu mediul³⁹.

Săptămâna Științifică a anului 1998 stătuse sub semnul jubileului celor 35 de ani de organizare continuă a manifestării, ocazie cu care participanții, unii din străinătate (Academia din Moscova, Academia de Științe a Republicii Moldova) au avut șansa reafirmării pozițiilor lor științifice nu doar în legătură cu realitățile lor locale sau naționale, ci și a celor de importanță internațională. În același an 1998, Universitatea orădeană era onorată să aibă în rândurile personalităților cu recunoaștere mondială doi dascăli: prof. univ. dr. Sever Dumitrașcu fusese nominalizat de către International Biographical Centre of Cambridge omul anului 1997-1998⁴⁰, iar prof. univ. dr. Teodor Maghiar era propus de către Institutul American Biografic din SUA omul anului 1997⁴¹. Era, de altfel, și anul în care Alma Mater orădeană marca 35 de ani de învățământ academic continuu în orașul de pe Crișul Repede, dar și 210 ani de la înființarea prestigioasei Academii de Drept.

În 1999, pe fondul participării, la Oradea, a oaspeților Universității din Debrețin și a filialei din același oraș a Academiei maghiare, erau trasate unele direcții privind responsabilitățile cercetătorului în fața provocărilor lumii contemporane: progresul tehnic, informatizarea, adâncirea discrepanței dintre bogați și săraci, necesitatea expresă fiind aflarea unei „noi metode de gândire”.

În același an era găzduit și un simpozion internațional pe tema „relațiilor interetnice în zona de contact româno-maghiaro-ucraineană din secolul al XVIII-lea până în prezent”, cu participarea unor reprezentanți ai mediului academic din cele trei țări aferente, aceasta într-o perioadă în care Consiliul Europei lansa un proiect al său pe această problemă – *Europa-un patriiniu comun*⁴².

În domeniul medicinei mai amintim organizarea celui de-al IV-lea Congres Național de Anatomie și primul al Uniunii Medicale balcanice și a țărilor din zona Mării Negre, Departamentul de Anatomie. Cele două evenimente au adus la Oradea reprezentanți din țară și din alte 19 state, cu comunicări pe anatomie, biologie moleculară, interdisciplinaritate în cercetare în cele două teme, subiecte „vor îmbogăți cu adevărat

³⁹ *Idem*, nr. 2204, 27 mai 1998, 3

⁴⁰ *Idem*, an IX, nr. 2134, 2 martie 1998, 3

⁴¹ *Idem*, nr. 2279, 22 august 1998, 1

⁴² *Idem*, nr. 2608, 17 septembrie 1999, 1-12

patrimoniul științific al societăților de anatomie – naționale și internaționale – cu noi percepțe”⁴³.

În urma înființării sale, Universitatea din Oradea se înscria în rândul entităților care nu doar promovează știința, dar o și premiază. Astfel, considerăm importante și decernările titlurilor de Doctor Honoris Causa unor personalități sau prieteni ai centrului universitar orădean: cadre didactice, cercetători, oameni politici, persoane cu care universitatea are la un moment dat o colaborare strânsă.

Între primele astfel de titluri, amintim cel decernat Prea Fericitului Patriarh Teoctist, cu ocazia Adunării Naționale Bisericești din 1995 și a marării a 80 de ani de viață a acestuia⁴⁴, dar și în cadrul unor mai largi ceremonii ce au cuprins sfințirea monumentului Brâncovenii din campus și a capelei cu același nume din incinta noii clădiri unde Facultatea de Teologie își muta sediul.

Dar majoritatea momentelor de acest fel erau și sunt ținute mai cu seamă cu prilejul deschiderii anului universitar sau al manifestărilor științifice. În timpul Săptămânii Științifice din 1996 erau *premiat* trei importante personalități: istoricul Jacques de Launay, autor al unor lucrări importante privind cel de-al doilea război mondial, prof. dr. docent N. N. Constantinescu, respectiv scriitorul Mihai Diaconescu⁴⁵. În anul următor, titlul îi era decernat acad. Gabriel Țepelea, atât pentru rezultatele obținute în filologie, cât și pentru „corectitudinea morală de care a dat dovadă în anii dictaturii comuniste”⁴⁶. În acea perioadă, înalta distincție îi era înmănată și prof. univ. dr. doc. ing. Ulrich L. Rohde, specialist în microunde și software⁴⁷, iar apoi prof. dr. doc. Ion Zamfirescu, pentru studiile sale de filozofie, psihologie, istorie, filologie, etică și estetică⁴⁸.

În 1998, cu ocazia ediției jubiliare, de 35 de ani, a Săptămânii Științifice, erau decernate titlurile de Doctor Honoris Causa președintelui Academiei de Științe de la Moscova, acad. Cernov Vadim-Vasilevici și președintelui Academiei de Științe a Republicii Moldova, acad. Dumitru Ghețu⁴⁹. Pentru cercetările din domeniul gastroenterologiei era premiat

⁴³ *Idem*, nr. 2824, 3 iulie 2000, 3

⁴⁴ *Idem*, an VII, nr. 1334, 8 februarie 1995, 3

⁴⁵ *Idem*, an III, nr. 1673, 30 mai 1996, 1

⁴⁶ *Jurnal bihorean*, an V, nr. 1126, 8 septembrie 1997, 3

⁴⁷ *Crișana*, an VIII, nr. 2018, 2 octombrie 1997, 2

⁴⁸ *Jurnal bihorean*, an V, nr. 1170, 29 octombrie 1997, 3

⁴⁹ *Crișana*, an IX, nr. 2206, 29 mai 1998, 3

George Triadafilopoulos de la Universitatea Stanford-California⁵⁰, iar pentru scrierile de istorie – Iosif C. Drăgan⁵¹.

Pentru intervalul de ani pe care-l avem în vedere în prezenta lucrare, cei de final, respectiv 1999-2000, sunt înțesați de astfel de decernări. Cu ocazia ediției 1999 a sesiunii anuale de comunicări științifice a Universității, titlul îi era acordat prof. univ. dr. Albert Barker, electronist și cibernetician de la Institutul Revans Manchester⁵². Pe urmă, avem în vedere personalitatea rectorului Universității din Luxemburg, Norbert von Kunitzki, autor al unor lucrări privind construcția europeană și apropiat colaborator al Facultății de Științe Juridice orădene⁵³, respectiv omului politic român Ion Rațiu⁵⁴.

Tot un om politic, de astă dată ambasadorul Braziliei la București, în același timp ambasador al statului său la UNESCO, Excelența sa Geronimo Moscardo, primea înalta distincție din partea Universității orădene ca urmare a rolului său în întărirea relațiilor științifice și culturale dintre Brazilia și România⁵⁵. Mai punctăm acordarea titlului de către Facultatea de Medicină cercetătoarei franceze de origine română Rita Barot⁵⁶, acad. prof. Pietro M. Motta, președintele din acea vreme a Federației internaționale a Asociațiilor Anatomicilor, cercetător al morfologiei organelor și țesuturilor⁵⁷, iar mai apoi rectorului universităților din Kinshasha și Lubumbashi (Congo), M. K. Kalanga, cadru asociat al amintei facultăți locale⁵⁸. Către finalul anului universitar 1999-2000 era recompensat și urologul german Alfons Georg Hofstetter, cunoscut pentru cercetările din domeniul tehnologiei laser aplicate în medicină, terapiei antibacteriene etc.⁵⁹

În fine, mai punctăm, pentru Săptămâna Științifică universitară din 2000, acordarea prestigiosului titlu hidroenergeticianului Nicolae Constantin Izbășoiu, care a contribuit inclusiv la proiectul de amenajare hidroenergetică a văii Crișului Repede, iar apoi președintelui Comisiei Europene pentru Standardizare de pe lângă UE, Eugen Brandt⁶⁰.

⁵⁰ *Idem*, nr. 2287, 1 septembrie 1998, 1/14

⁵¹ *Jurnal bihorean*, an VI, nr. 1519, 19 decembrie 1998, 3

⁵² *Crișana*, an X, nr. 2512, 28 mai 1999, 12

⁵³ *Idem*, nr. 2523, 10 iunie 1999, 1

⁵⁴ *Idem*, nr. 2524, 11 iunie 1999, 7

⁵⁵ *Jurnal bihorean*, an VII, nr. 1687, 10 iulie 1999, 5

⁵⁶ *Crișana*, an X, nr. 2565, 29 iulie 1999, 1/3

⁵⁷ *Idem*, nr. 2661, 18 noiembrie 1999, 1/3

⁵⁸ *Jurnal bihorean*, an VIII, nr. 1848, 19 ianuarie 2000, 3

⁵⁹ *Crișana*, an X, nr. 2802, 9 mai 2000, 1

⁶⁰ *Idem*, nr. 2817, 26 mai 2000, 3

De o la fel de mare importanță precum activitatea administrativă ori cea științifică este și cea a studenților. Practic, viața și activitatea studenților o găsim fundamentală pentru orice Universitate, ei fiind baza, temelia de existență a unei astfel de instituții. Deși în paragrafele de mai sus au fost deja punctate unele cifre ale evoluției numărului total de studenți a Universității de la începutul anilor 1990 și până în 2000, activitatea lor o vom detalia abia în cele ce urmează. Avem în vedere, obligatoriu, două aspecte: una a activității lor profesionale, concretizată în dezvoltarea asociațiilor studențești, iar cealaltă, a vieții obișnuite de student în cadrul campusului orădean.

Deja în 1990 studenții orădeni începeau să se organizeze, creând o Ligă a Studenților, a cărei funcționare a fost, însă, de scurtă durată⁶¹. În acel timp își făcea apariția și Asociația Studenților Orădeni (ASO), organizație centrată pe apărarea drepturilor studenților⁶². Deși aceasta din urmă avea planuri serioase la început, cum ar fi înființarea unei stații radio studențești sau crearea unei întreprinderi de prestări servicii în incinta campusului, plus o potențială afiliere la Confederația Națională a Ligii Studenților, proiectele vremii se loveau de neclaritățile cu care, de altfel, toate instituțiile românești se confruntau atunci. Dificultățile organizatorice au făcut ca ambele organizații să nu se poată închea în timp util, astfel încât să facă într-adevăr diferența în Universitate⁶³.

Prima organizație studențească specializată pe un anumit domeniu se înființează în 1994: Asociația „Gheorghe Șincai” a studenților în Istorie. Reprezentative pentru aceasta sunt activitățile științifice, cum ar fi marcarea a 77 de ani de la Marea Unire în 1995⁶⁴, ținerea conferinței „Școala Analelor franceze” (1998)⁶⁵ și organizarea, anual, a sesiunii naționale de comunicări științifice „Știință, Cultură, Civilizație”, începând cu 1997, având la bază ideea foarte clară cum că „În istorie e ca și în medicină: nu ai voie să minți, altfel omori omul, iar culoarea adevărului trebuie să fie una – cea a zilei – albă”⁶⁶. În cadrul acestor sesiuni științifice erau prezentate lucrări ale studenților orădeni și din toată țara, uneori completați de participanți din afară. În ultimii ani ai aceluia deceniu, simpozionul era organizat în colaborare cu Asociația Studenților Geografi

⁶¹ *Gazeta de vest*, an I, nr. 57, decembrie 1990, 2

⁶² *Crișana*, an III, nr. 356, 18 aprilie 1991, 8

⁶³ *Noua Gazetă de vest*, an I, nr. 9, 13-19 martie 1992, 1-2

⁶⁴ *Crișana*, an VII, nr. 1546, 1 decembrie 1995, 4

⁶⁵ *Jurnalul de dimineață*, an III, nr. 1092, 15 decembrie 1998, 4

⁶⁶ *Crișana*, an VIII, nr. 1870, 8 martie 1997, 7

„Simion Mehedinți”, ca exemple stând cele din 1999, dedicat aniversării a cinci ani de activitate a Asociației istoricilor⁶⁷, respectiv din 2000⁶⁸.

În cadrul National training seminar, desfășurat în 1995 la Brașov, se puneau bazele AIESEC Oradea, organizație a studenților economiști. Direcțiile în care asociația urma să-și desfășoare activitatea în acei ani țineau de consultarea permanentă a pieței forței de muncă, implicarea companiilor în pregătirea profesională a studenților⁶⁹ (cursuri de instruire în redactarea unui CV sau susținerii unui interviu de angajare), recrutarea lor și organizarea unor târguri ale locurilor de muncă pentru absolvenți, cu ocazia „Zilelor carierei”⁷⁰.

Studenții Facultății de Teologie se organizau în filiala locală a Asociației Studenților Creștin-Ortodocși din România (ASCOR). Între activitățile acestora din anii '90 amintim organizarea unor excursii la mănăstiri, acțiuni caritabile la casa de bătrâni din Ciutelec, respectiv conferința dedicată părintelui Dumitru Stăniloae⁷¹.

În anul 1997 își începea activitatea și filiala orădeană a European Law Students Association (ELSA). Studenții în Drept membri ai asociației își propuneau activități de responsabilizare socială și de formare a tinerilor juriști⁷², unele de regăsit în programul PostUniversitaria, cu stagii de practică la instituțiile publice din oraș, cum ar fi Primăria, Parchetul, Direcția Generală a Finanțelor Publice și birouri avocaționale⁷³. Rezultatele cercetărilor studenților erau de regăsit, în anii de pe urmă, în revista *Recurs*. Paginile sale cuprindeau prezentări făcute cu ocazia unor conferințe sau sesiuni de dezbateri ținute sub egida asociației. Campaniile de promovare în licee și concursurile de procese simulate⁷⁴ completau seria de activități a ELSA Oradea în perioada 1997-2000.

În fine, în aceiași ani se remarca activitatea Asociației Studenților Europeni din Oradea (AEGEE), care, în toamna anului 1997, organiza Săptămâna Studențească, un șir de dezbateri privind munca studenților din asociații și a sistemului de notare, competiții sportive, expoziții ale studenților Facultății de Arte ș.a.⁷⁵ O publicație studențească fusese creată

⁶⁷ *Vest*, an II, nr. 216, 15 martie 1999, 11

⁶⁸ *Crișana*, an X, nr. 2784, 14 aprilie 2000, 3

⁶⁹ *Idem*, an VII, nr. 1539, 23 noiembrie 1995, 2

⁷⁰ *Jurnal bihorean*, an V, nr. 1165, 23 octombrie 1997, p. 3. *Idem*, an VI, nr. 1297, 2 aprilie 1998, 2

⁷¹ *Idem*, an V, nr. 1164, 22 octombrie 1997, 3

⁷² *Crișana*, an VIII, nr. 2065, 6 decembrie 1997, 3

⁷³ *Idem*, an X, nr. 2456, 22 martie 1999, 3

⁷⁴ *Jurnal bihorean*, an VIII, nr. 2088, 28 octombrie 2000, 3

⁷⁵ *Idem*, an V, nr. 1163, 21 octombrie 1997, 3

și la inițiativa acestei asociații, revista *Contratimp* adresându-se tuturor studenților orădeni, cu subiecte de primă necesitate și de fapt divers⁷⁶.

Viața studențească a Universității orădene, chiar dacă nu se ridica la nivelul celei din marile centre universitare, era marcată de toate lucrurile bune făcute în campus, dar și de inevitabilele probleme materiale și de management de la începutul deceniului. În cadrul conceptului global de *viață studențească* avem în vedere toate activitățile ce țin de curriculum, examene, cursuri, vacanțe, viața de căminist, activitățile recreative, festivaluri studențești etc.

La debutul primului an de învățământ la Universitatea Tehnică, în 1990, presa vorbea despre entuziasmul și nerăbdarea cu care bobocii din anul I de studiu așteptau începerea activității: „abia așteptând să înceapă cursurile” își doreau ca „acest început de drum să fie o împlinire a noastră și a Patriei noastre de azi și de mâine”⁷⁷. Pentru studenții veniți din alte localități începerea cursurilor însemna startul unei noi vieți: cea de căminist. Neajunsurile celor două cămine din incinta campusului erau generate nu doar de vechimea loc, ci și de lipsa investițiilor în modernizare, astfel că studenții reclamau, prin 1990-1991, lipsa sticlei în unele ferestre, curentul de pe hol, probleme ale acoperișului, prin care ploua, sau a sistemului de încălzire. Timpul liber petrecut alături de colegii de cămin sau în locurile publice din oraș sau mâncarea „bună și suficientă” de la cantină nu puteau compensa însă problemele ivite⁷⁸.

Prima sesiune de examene s-a desfășurat și ea cu bune și cu rele. Erau testate atât cunoștințele, cât și „noul mod de a învăța”, astfel că rezultatele erau diverse. Volumul de studiu era mare, astfel că o notă de 5 era considerată bună. Dintre toți studenții, seraliștii obțineau, de obicei, cele mai ridicate note. În general, succesul în sesiune putea fi obținut pe următoarea *rețetă*: „Totul este să fii atent la cursuri și după aceea să citești, să parcurgi bibliografia”⁷⁹. Contabilizarea rezultatelor examenelor putea aduce, atunci ca și acum, răsplata sub forma unei burse de studiu. În acei ani, cuantumul bursei varia de la aproximativ 7000 de lei, până la circa 9500 de lei⁸⁰. Din punct de vedere financiar, în 1992 era modificat sistemul de împărțire a locurilor în facultăți, astfel că toți aceia care ocupau locuri peste numărul alocat achitau o taxă de școlarizare⁸¹.

⁷⁶ *Crișana*, an XII, nr. 2715, 25 ianuarie 2000, 6

⁷⁷ *Idem*, an II, nr. 217, 2 octombrie 1990, 2

⁷⁸ *Idem*, nr. 269, 13 decembrie 1990, 8

⁷⁹ *Idem*, nr. 301, 31 ianuarie 1991, 5

⁸⁰ *Idem*, an IV, nr. 736, 9 octombrie 1992, 5

⁸¹ *Idem*, nr. 710, 3 septembrie 1992, 5

În 1996, cotidianul local *Jurnal bihorean* aplica studenților Universității din Oradea un chestionar referitor la viața studentească. În general, conform răspunsurilor, aceasta nu oferea întotdeauna satisfacțiile așteptate, deși, comparativ cu alte centre universitare mai mari, activitățile de aici se încheiau mai bine. De actualitate rămăsese problema căminelor, mai ales a celor de pe Splaiul Crișanei, unde încălzirea mergea greu, iar saltelele erau într-o stare proastă⁸². Taxa de cămin era și ea mare, ajungând, în anul 1999, la 100.000 de lei anual. În total, în acel an Universitatea dispunea de 925 de locuri de cazare a studenților, care satisfăceau abia jumătate din cereri⁸³.

În viața studentească orădeană din anii 1990-2000 își regăsisse locul, după o îndelungată pauză, și activitatea artistică. Impulsionată de înființarea Facultății de Muzică și Artă, aceasta își revenea atât din necesitatea asigurării unor reale talente în instituțiile de profil din județ, dar și din nevoia de afirmare în fața publicului a acestor talente. În 1996, la Universitate se înființa o trupă de teatru – *Steaua fără nume*. Dintre piesele susținute imediat după fondare sunt de regăsit concentrări de lirică Stănesciană, *Steaua fără nume* a lui Mihail Sebastian ș.a. La fel, studenții facultății de Muzică susțineau concerte de operă în sălile de spectacol din oraș⁸⁴.

Concluziile, după părerea noastră, sunt cât se poate de clare: între punctul de plecare a învățământului superior orădean de stat imediat după căderea socialismului și nivelul la care acesta se afla la pragul noului mileniu diferența este evidentă. Amenințată chiar cu dispariția în anii 1980, școala superioară locală beneficiază, datorită concursului prompt și gândit al autorităților și oamenilor de cultură locali, de o renaștere cum era, de altfel, necesară în noile condiții din țară. Ritmul de dezvoltare al Universității din Oradea în anii 1990-2000 a fost răsplata unor eforturi uriașe, tinerii din vestul României având acum o alternativă la universitățile mari din Cluj sau Timișoara. Sigur, urcușul nu a fost constant, existând inclusiv perioade mai puțin faste, însă per ansamblu marele plus al acestei vaste întreprinderi educaționale ne apare azi mai mult decât evident. În decursul celor zece ani avuți în vedere, aici și-au început și desfășurat cariera didactică și științifică sute de dascăli, au fost înființate zeci de specializări necesare pieței forței de muncă și au fost

⁸² *Jurnal bihorean*, an IV, nr. 705, 27-28 aprilie 1996, 5. Vezi și: *Idem*, nr. 617, 13-14 ianuarie 1996, 5

⁸³ *Idem*, an VII, nr. 1756, 29 septembrie 1999, 3

⁸⁴ *Jurnal bihorean*, an IV, nr. 705, 27-28 aprilie 1996, 5. Vezi și: *Idem*, an VII, nr. 1623, 27 aprilie 1999, 2

școliți mii de tineri. Ciclul acesta de dezvoltare a reprezentat baza consolidării ulterioare, ritmul de creștere scăzând după 2000. Universitatea din Oradea rămâne o punte de afirmare a științei și educației pentru întreaga Românie.

Bibliografie

Lucrări generale și speciale

Drecin, Mihai; Măhăra, Gheorghe. *40 de ani de la înființarea Facultății de Istorie-Geografie 1964-2004*. Oradea: Editura Universității din Oradea, 2004.

Hanțiu, Iacob, Lucaciu, Gheorghe, Marinău, Marius, Ștef, Mirela, *Facultatea de educație fizică și sport din Oradea – 45 de ani*. Oradea: Editura Universității din Oradea, 2009.

Presă

Crișana (cotidian), 1990-2000.

Gazeta de vest (cotidian), 1990.

Jurnal bihorean (cotidian), 1995-2000.

Jurnalul de dimineață (cotidian), 1998.

Noua Gazeta de vest (cotidian), 1992.

Vest (cotidian), 1999.